

Samorządna Rzeczpospolita

Gdańsk, 4 czerwca 2019

PREAMBUŁA

30 lat temu odbyły się w Polsce, pierwsze po II wojnie światowej, częściowo wolne wybory parlamentarne, a rok później rozpoczęła się budowa Polski samorządowej. Demokracja na szczeblu lokalnym zyskała realny wymiar.

Niestety, w ostatnich latach obserwujemy działania mające na celu centralizację państwa i ograniczenie roli wspólnot lokalnych. Dlatego, reprezentując naszych mieszkańców, żądamy zapewnienia możliwości rozwoju naszych miast i gmin zgodnie z Konstytucją RP i Europejską Kartą Samorządu Lokalnego.

Przedstawiamy 21 tez, które – po konsultacjach z mieszkańcami, sektorem pozarządowym i całym środowiskiem samorządowym – zaprezentujemy 31 sierpnia 2019 roku jako postulaty Samorządnej Rzeczpospolitej.

Na ich podstawie przygotujemy projekty ustaw, które złożymy pod obrady nowego parlamentu RP.

Będziemy dążyć do tego, aby nasze miasta i gminy, w 2020 roku, 30 lat od pierwszych w pełni demokratycznych wyborów samorządowych, uzyskały prawodawstwo godne demokratycznej Polski w Europie.

Chcemy Polski samorządnej i solidarnej, w której mieszkańcy sami decydują o losach swoich lokalnych wspólnot.

21 TEZ SAMORZĄDOWYCH

- 1. Pełne prawo wspólnoty samorządowej do samodzielnego decydowania o całokształcie spraw lokalnych**
Samorządy terytorialne powinny mieć pełną samodzielność: prawną, organizacyjną i majątkową w zakresie realizacji zadań własnych we współpracy i konsultacji z mieszkańcami. Jedynym organem nadzoru dla samorządów w kwestiach lokalnych są mieszkańcy, którzy powinni być jak najszerzej włączeni w proces współdecydowania o sprawach małych ojczyzn.
- 2. Budowa społeczności lokalnej solidarnej i otwartej, przeciwdziałanie wykluczeniom**
Równe prawa i opieka dla wszystkich mieszkańców, niezależnie od wieku, pochodzenia, rasy, światopoglądu, wyznania i orientacji. Zapewnienie szczególnej opieki dla osób z niepełnosprawnościami.
- 3. Przekształcenie Senatu RP w Izbę Samorządową**
Przedstawiciele samorządu terytorialnego, samorządów zawodowych oraz organizacji pozarządowych powinni uzyskać reprezentację na szczeblu najwyższych władz państwowych i uczestniczyć aktywnie w tworzeniu regulacji prawnych. Należy znieść monopol partii politycznych w procesie stanowienia prawa w Polsce.
- 4. Prawo społeczności lokalnej do decydowania o przyszłości swojej małej ojczyzny – zniesienie odgórnego ograniczenia kadencyjności**
Wspólnota lokalna powinna mieć pełne prawo, bez żadnych odgórnych ograniczeń, do udzielania mandatu zaufania osobom działającym na rzecz danej społeczności.
- 5. Obowiązek konsultowania z przedstawicielami samorządu i społeczności lokalnej wszystkich projektów ustaw**
Projekty ustaw, szczególnie dotyczące zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, określonych w art. 166 Konstytucji RP, powinny podlegać obowiązkowej konsultacji ze zrzeszeniami samorządów jako przedstawicielami wspólnot lokalnych. Wyniki tych konsultacji winny być umieszczane w ocenie skutków regulacji każdego projektu ustawy dotyczącej wspólnot lokalnych. Brak uzgodnienia stanowi podstawę do wystąpienia do właściwego sądu.
- 6. Zwiększenie nakładów na edukację, godne pensje nauczycieli**
Państwo powinno, zgodnie z art. 70 Konstytucji RP, zapewnić środki prawne, finansowe i organizacyjne, potrzebne do realizacji celów związanych z edukacją powszechną.
- 7. Niezależna kultura angażująca społeczności lokalne**
Transparentne i apolityczne finansowanie przez państwo kultury aktywizującej społeczności lokalne.

- 8. Decentralizacja służby zdrowia**
Powierzenie decyzji i kontroli w sprawach ochrony zdrowia samorządom terytorialnym. Zmiana zasad finansowania służby zdrowia poprzez wprowadzenie systemu konkurencyjnych ubezpieczeń zdrowotnych.
- 9. Skuteczna ochrona środowiska, walka ze smogiem**
Zwiększenie udziału gmin we wpływach z opłat z tytułu użytkowania środowiska naturalnego. Pełny wpływ samorządu województwa na zarządzanie funduszami ochrony środowiska, przywrócenie gminnych funduszy. Przekazanie gminom realizacji programów adresowanych do mieszkańców (np. „Czyste powietrze”).
- 10. Ochrona krajobrazu i przestrzeni publicznej**
Centralne regulacje (m.in. lex developer czy lex Szyszko) dewastują przestrzeń publiczną w naszych miastach i gminach. Wsparcie prawne i finansowe dla samorządów w działaniach na rzecz zrównoważonego rozwoju przestrzennego.
- 11. Rozwój budownictwa komunalnego i społecznego**
Narzędzia prawne i finansowe oraz realny wpływ społeczności lokalnej na politykę mieszkaniową, skierowaną do różnych grup społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb młodych mieszkańców.
- 12. Samodzielność samorządów w zakresie podatków lokalnych oraz działalności gospodarczej**
W celu realizacji zadań wskazanych przez mieszkańców, samorządy muszą mieć prawo do samodzielnego kształtowania polityki podatkowej, o czym stanowi art. 168 Konstytucji RP. Należy znieść maksymalne/minimalne stawki podatków lokalnych, narzucane samorządom ustawowo przez władze centralne.
Możliwość prowadzenia działalności gospodarczej przez samorządy i pozyskiwania środków na projekty ważne dla mieszkańców. Swoboda realizowania zadań gminy w formule in-house.
- 13. Środki z budżetu państwa muszą być adekwatne do zakresu zadań realizowanych przez samorządy**
Nie zgadzamy się na zwiększanie zakresu zadań realizowanych przez samorządy przy jednoczesnym ograniczaniu wpływów z budżetu państwa, co jest niezgodne z art. 167 Konstytucji RP.
- 14. Decentralizacja rozdziału funduszy unijnych**
Maksymalna decentralizacja funduszy UE. Transparentność rozdziału dotacji rozwojowych na podstawie czytelnych kryteriów oraz jawnych arkuszy oceny projektów.
- 15. Przekazanie społecznościom lokalnym mienia publicznego**
Należy przekazać społecznościom lokalnym i regionalnym mienie publiczne, będące dziś w dyspozycji agencji państwowych. Majątek ten powinien stanowić bazę rozwoju potencjałów lokalnych i regionalnych.
- 16. Swoboda tworzenia związków metropolitalnych i obszarów funkcjonalnych**
Uchwalenie ustaw metropolitalnych na wniosek i wg modelu wypracowanego lokalnie dla danych aglomeracji, w celu zwiększenia konkurencyjności w Europie. Dla mniejszych jednostek prawne regulacje współdziałania samorządów w obszarach funkcjonalnych (forma pośrednia między związkiem a stowarzyszeniem komunalnym).
- 17. Likwidacja urzędu wojewody. Pozostawienie władzy centralnej nadzoru nad legalnością działania jednostek samorządu terytorialnego**
Przekazanie wszystkich zadań dotyczących spraw publicznych w regionie samorządowi województwa.
- 18. Zwierzchność powiatów i samorządów wojewódzkich nad zespolonymi służbami**
Realny wpływ społeczności lokalnych i regionalnych na funkcjonowanie na ich terenie zespolonych służb, m.in.: straży pożarnej, sanepidu oraz nadzoru budowlanego.
- 19. Odpolitycznienie mediów publicznych**
Przekazanie lokalnych ośrodków publicznego radia i telewizji społeczności regionalnej.
- 20. Policja municypalna**
Przekazanie mieszkańcom wpływu na prewencję i bezpieczeństwo w ich lokalnych społecznościach.
- 21. Przywrócenie służby cywilnej**
Obowiązek konkursu na wszystkie stanowiska urzędnicze w państwie. Profesjonalna i apolityczna kadra urzędnicza, przywrócenie rangi Szkoły Administracji Publicznej.